

Kainuun edunajaminen

Mhall 20.11.2023 § 188

Kainuun edunajamisen ajankohtaiskatsauksen tarkoituksena on arvioida Kainuun aluekehityksen tilannekuvaa sekä käydä keskustelua maakunnan edunajamista koskevista asioista.

Tämän asian käsittelyn aikana kokoukseen osallistuvat kutsuttuina asiantuntijoina kansanedustajat Merja Kyllönen ja Tuomas Kettunen sekä Vihreiden varapuheenjohtaja Silja Keränen, Kainuun ELY-keskuksen ylijohtaja Jaana Korhonen, Kainuun TE-toimiston johtaja Pauli Piilma ja Kainuun hyvinvointialueen johtaja Jukka Lindberg sekä tuleva maakuntajohtaja Riikka Pirkkalainen.

1) Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien asiakooste

Itä- ja Pohjois-Suomen neuvottelukunnilla on omat ja yhteinen kokous torstaina 7.12.2023. Lisäksi käynnissä on useita IP-alueeseen liittyviä prosesseja ja 9.11. pidetyssä Itä-Suomi foorumin esityksissä ja keskusteluissa käsiteltiin useita eri ajankohtaisia teemoja. Maakuntajohtaja esittelee näitä yhtenä kokonaisuutena.

Itä-Suomi-foorumi

Itä-Suomi-foorumi on järjestetty 9.11.2023 Joensuussa. Kokouksen taustajärjestönä on Itä-Suomen unioni ry (lisätietoja ks. <https://www.isury.fi/>). Tilaisuuden ohjelmassa on esillä laajasti Itä-Suomea taloutta, ulkopolitiikkaa, itäisen Suomen elinvoimaa (aluekehitys) ja saavutettavuutta sekä kärkihankkeita koskevia asioita. Mukana valtiovallan sekä lukuisen valtakunnallisten järjestöjen edustajia. Riikka Pirkkalainen osallistui aluekehitystä koskevaan paneelikeskusteluun. Nostoina eniten esillä olleista asioista ovat: huoli Suomen kahtiajakautumisesta erityisesti energia-, saavutettavuus- ja investointinäköymien osalta sekä osaavan työvoiman saatavuuden osalta.

Itäisen Suomen visiotyön tilanne

Itäisen Suomen elinvoiman vahvistaminen on esillä Itä-Suomi-foorumissa. Hallitusohjelmakirjaus, johon asia perustuu kuuluu: "Hallitus käynnistää valtioneuvoston kanslian johdolla Pohjoisen ohjelman ja perustaa sen työn tueksi neuvottelukunnan, sekä jatkaa Itäisen Suomen kehittämissiisiotä uudessa geopolitiisessä tilanteessa." Itä-Suomi foorumissa kuultiin ministeri Rydmanilta, että ohjelmaa Itä-Suomen kehittämiselle "valmistellaan ministeriössä". Kainuulle tässä kokonaisuudessa on tärkeää pitää koko itäraja-alue kokonaisuutena mukana niin kansallisessa kuin EU:n komission suuntaan tapahtuvassa vaikuttamisessa. Asiaa käsitellemme Itä-Suomen neuvottelukunnassa 7.12.2023.

Suomen TSI-aloite EU:n komissiolle

Suomi on jättänyt 27.10.2023 työ- ja elinkeinoministeriön yhdessä rajamaakuntien kanssa valmisteleman esityksen EU:n komissiolle otsikolla "Suomen 'TSI' ('technical support instrument') -hakemus Euroopan komissiolle siirtymästrategioiden laatimiseksi itärajan ja sen läheisyydessä olevilla alueilla Venäjän vastaisen rajan sulkeutumisen haittavaikutusten vuoksi". Hakemuksen tavoitteena on saada komissio käynnistämään ns. siirtymästrategioiden valmistelu. Alueet, joille siirtymästrategiat laadittaisiin, olisivat Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Kainuun maakunnat sekä Koillismaan seutukunta (Kuusamo, Taivalkoski) ja Itä-Lappi (Kemijärvi, Salla, Posio, Savukoski ja Pelkosenniemi). Hallitukselle jaetaan po. hakemuksen tiivistelmä.

Itäisen Suomen tuulivoima (ja energia) kysymys

Hallitusohjelmakirjaukset: "Tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisästarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetaan tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö." "Parannetaan hankkeiden etenemistä Itä-Suomessa tuulivoimarakentamisen selvitysmies Arto Rädyn raportin suositusten mukaisesti ja aluevalvontaa vaarantamatta muun muassa kompensatiolain avulla, kansalaisten oikeusturvasta huolehtien. Aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi perustetaan korkean tason yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on varmistaa sekä nopeasti toteutettavissa olevien toimenpiteiden toteuttaminen että yhteinen pidemmän aikajänteen visio tuulivoiman sijoittamismahdollisuuksista erityisesti investointien suunnittelua varten."

Pohjoisen ohjelman käynnistymisen tilanne

Pohjoisen maakuntien ja sidosryhmien edustajien yhteinen Teams-kokous pidettiin 3.11.2023. Tilannekatsauksen ja keskustelujen jälkeen päätettiin jatkaa maakunnan liitojen vetämänä alueellista valmistelua. Siinä vaiheessa kun toimeksianto työryhmälle selviää ja ohjelman tavoitteet muotoutuvat on järkevää perustaa teemakohtaisia yhteisiä työryhmiä valmistelua tukemaan. Työryhmän toimeksiannosta on alustavasti kultu, että siihen on luvassa myös alueiden edustusta ja toimeksiannon sisältö olisi laajuudeltaan hallitusohjelma-tavoitteissamme esitetyn mukainen.

Hallitusohjelmakirjaus: "Hallitus käynnistää valtioneuvoston kanslian johdolla Pohjoisen ohjelman ja perustaa sen työn tueksi neuvottelukunnan, sekä jatkaa Itäisen Suomen kehittämissävisiota uudessa geopoliittisessa tilanteessa." Lisäksi kannattaa panna merkille yhteys hallituksen käynnistämään teollisuuspoliittiseen strategiaan: "Hallitus laatii vaalikauden alussa pitkäjänteen

teollisuuspoliittisen strategian, joka sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet, kuten logistiikan.”

Itäisen Suomen visiotyön, Pohjoisen ohjelman sekä EU:n Itä-Suomea koskevan TSI-hankkeen yhteensovittaminen on asia, jota on tarpeen tarkastella ja linjata yhdessä PS- ja IS-neuvottelukuntien kesken 7.12.2023 kokouksessa. (Huom. vuoden 2024 alusta alkaen IP-alueen 7 maakuntaa toimivat virallisena neuvottelukuntana olettaen, että maakuntahallitukset ovat hyväksyneet asiaa koskevan sopimusesityksen).

UM:n kannanottopyyntö Barents-toiminnan tavoitteisiin

Barentsin euroarktisen neuvoston toiminta jatkuu Suomen puheenjohtajuuskauden jälkeen Suomen, Ruotsin ja Norjan trio-puheenjohtajuudella. Pohjois-Karjala aloitti virallisesti puheenjohtajuuskautensa alueneuvostossa. Trio-puheenjohtajuus tarjoaa hyvän mahdollisuuden jatkaa käytännön työtä samalla, kun Barents-yhteistyön jatkoa pohditaan. Kaikki Barentsin neuvoston jäsenet tunnustavat Barents-yhteistyön lisäarvon tietyn sävyeroin. Huomionarvoista on se, että EU:n kuuluu Barentsin neuvostoon täysjäsenenä.

Suomen linjana on toistaiseksi jatkaa yhteistyötä tekemättä äkkiliikkeitä. Muuttuneessa tilanteessa on todettu tarve arvioida Barents-yhteistyön sisältöä ja kehittämistarpeita. Tätä arviointia tehdään myös Ruotsissa ja Norjassa. Nousevina aiheina ovat viime aikojen Barents-keskusteluissa nousseet esille turvallisuus, varautuminen ja selviytymiskyky, ja näihin liittyvät yhteistyömahdollisuudet pohjoisten alueiden kesken.

Ulkoministeriö on pyytänyt Barents-toiminnassa mukana olevilta maakunnilta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä aiheita pidätte Barentsin euroarktisen neuvoston työssä maakuntanne kannalta keskeisinä jatkossa?
2. Miten näette Barentsin euroarktisen neuvoston toiminnan merkityksen maakuntanne kannalta?

Maakunnat antavat vastauksensa 17.11.2023 mennessä.

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston ajankohtaiset asiat

Toimiston johtoryhmässä on ajankohtaisina asioina olleet vuoden 2024 toimintasuunnitelma ja talousarvio, IP-alueen älykkään erikoistumisen strategian toimeenpano, alue- ja koheesiopolitiikan edunvalvonta (ARP-ryhmä), vihreän siirtymän edunvalvonta (IP-metsäryhmä), MEMU-hanke, NATO-yhteydet sekä muut ajankohtaiset asiat. Tarkoituksena on tehdä Kainuun liiton kv. asioihin yleiskatsaus maakuntahallituksen joulukuun kokouksessa.

Itä- ja Pohjois-Suomen yhteinen älykkään erikoistumisen strategia

Maakuntahallitus käsittelee ja päättää Itä- ja Pohjois-Suomen yhteisen älykkään erikoistumisen strategian hyväksymisestä tässä kokouksessa omana asiakohdantana.

Strategia-asiakirja on valmisteltu ylimaakunnallisessa ELMO-hankkeessa. Strategia perustuu maakuntien omiin äe-strategioihin ja täydentää niitä määrittelemällä IP-alueen yhteistyökohteet, tavoitteet ja toimenpiteet. Toimeenpano tapahtuu liittojen omana työnä sekä osin EU-toimiston kanssa yhdessä.

Metsien muutos, hiilinielut ja aluetalousvaikutukset; LUKE:n hanke valmistumassa

Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat sekä Etelä-Karjalan maakunta ovat teettäneet kuluvan vuoden aikana asiantuntijaselvitystä Luonnonvarakeskuksella saadaakseen ajantasaista ja aiempaa tarkempaa alueellista tilastotietoa maakuntien metsien muutoksesta, hiilinieluista sekä erilaisten politiikkavaihtoehtojen aluetaloudellisista vaikutuksista. Työn tausta liittyy läheisesti Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston IP-metsäryhmän toimintaan ja sitä kautta maakuntien yhteiseen edunajamiseen EU:ssa. Hanke on viimeistelyvaiheessa ja LUKE:n yhteisraportti sekä maakunnittaiset raportit valmistuvat aikataulun mukaisesti vuoden 2023 loppuun mennessä. Tulosten julkistustilaisuuksia järjestetään sekä valtakunnallisesti että maakunnittain ne ajoittuvat joulukuun lopulle ja tammikuulle.

Pohjoisen liikennestrategia

Maakuntahallitus käsittelee omana asiakohdantana valmistelutyössä syntyneen ehdotuksen strategian visioksi ja tavoitteiksi.

2) Kaupunkipolitiikan ajankohtaista (tiedoksi)

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa kaupunkipolitiikkaa, joka rakentuu valtion ja kaupunkien välisen reilun kumppanuuden varaan. Vahvan kaupunkipolitiikan synnyttämä kasvu hyödyttää koko yhteiskuntaa ja tuo resursseja myös kaupunkiseutujen ulkopuolella sijaitsevien alueiden kehittämiseen.

Hallitusohjelmassa todetaan, että maakunnan keskuskaupungeilla on erityisen tärkeä tehtävä alueellisen elinvoiman, sivistyksen ja osaamisen luomisessa. Kuntien ja valtion suhdetta on järkevä kehittää vahvaan kumppanuuteen perustuen, esimerkiksi teemakohtaisia sopimuksia hyödyntäen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistämässä osana kaupunkipolitiikan kokonaisuutta **teemasopimusten valmistelun**. Valmistelu tehdään tiiviissä yhteistyössä kaupunkien ja valtion yhteistyönä asetettavan kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän sihteeristössä ja sen jaostoissa. Valmistelu on käynnistynyt kyselyllä, jossa tiedustellaan kaupunkien valmiutta teemasopimukseen. Kysely on toimitettu 23 suurimmalle

kaupungille ja maakuntien keskuskaupungeille, pl. kuusi suurinta kaupunkia, joiden kanssa hallitus on käynnistänyt strategisen allianssimallin valmistelun.

Merkitään asia tiedoksi; Kajaanin kaupunki vastaa osaltaan tähän kyselyyn ja on mukana teemasopimusvalmistelussa.

3) Eduskunnan ajankohtaiset asiat

Kansanedustajien katsaukset.

4) Muut ajankohtaiset asiat

Tiedoksi asioissa on "Valtatien 6 Helsinki-Joensuu-Kajaani jatkaminen osana valtakunnallisesti merkittävää maanteiden runkoverkkoa Ouluun saakka" – kannanotto, joka on valmistunut ja allekirjoitettu lukuisien tahojen toimesta.

Tiedoksi asioissa on maakuntahallitukselle TEM:n kommentointipyyntö aluekehityspäätösluonnoksesta ja liiton viraston siihen antama lausunto. Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas kertoo asiasta lyhyesti.

Tämän kokouksen muissa asioissa on Kainuun liiton yhdessä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa jättämästä hakemuksesta erityisavustuksesta kuntien kulttuuritoiminnan kehittämiseen. Alunperäisen aikataulun mukaan päätöksiä olisi pitänyt tulla syys-lokakuun aikana, mutta päätöksiä ei ole vielä tehty. On perusteltua vaikuttaa siihen, että haettavaksi julistetut määrärahat myös jaetaan. Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas esittelee asian.

Lisätietoja maakuntajohtaja Pentti Maliselta, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi

Maakuntajohtajan ehdotus

Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi saamansa informaation ja käy asiakohtiin liittyvää evästyskeskustelua.

Maakuntahallituksen päätös

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.

Merkittiin, että kokoukseen osallistuivat kutsutuista vieraista kansanedustaja Tuomas Kettunen, Vihreiden varapuheenjohtaja Silja Keränen ja Kainuun ELY-keskuksen ylijohtaja Jaana Korhonen.
